

OERNATUUR

ARTIST IN RESIDENCE IS GEEN EENVOUDIGE ONDERNEMING. ZELF HEB IK GEEN ERVARING, DUS GING IK KIJKEN OP DE PRESENTATIE VAN MARIËLLE VAN DEN BERGH IN HET MUSEUM IN RIJSWIJK (ZH).

Dat artist in residence boeiende resultaten kan opleveren bewees wel de tentoonstelling van Mariëlle van den Bergh. Deze mooi gepresenteerde expositie in het Museum Rijswijk was het resultaat van meerdere artist in residence verblijven.

In het gesprek wat ik met haar had bemerkte ik wel dat ze hier veel ervaring mee heeft. Vrijwel alle geëxposeerde werken kwamen voort uit verblijven in Tasmanië, Australië, Japan, Rusland, Estland en China. Ik zou bijna zeggen: te veel om op te noemen.

Vooraf het voorwerk is geen sinecure. Je begint eerst met onderzoek waar een artist in residence mogelijkheid geboden wordt. Ik heb verzuimd te vragen hoe ze deze in Australië op het spoor was gekomen. In BK-Informatie staan er niet zo veel. Maar hoe dan ook, je gaat je informeren over de voorwaarden waaronder je een plek kunt veroveren, wat de kosten zijn, of je geacht wordt specifiek iets met de omgeving te doen, of je een of andere subsidie kunt verkrijgen enzovoort.

Dan begint de volgende fase, het opstellen van een plan. In dit geval stonden het landschap rond de locatie en een expositie naderhand in de voorwaarden. Omdat Mariëlle al een paar keer aan de Papier Biënnale had meegedaan, heeft ze persoonlijk een goede relatie met het muse-

“KORSTMOSSEN”, PORSELEIN EN BORDUURSELS

TEKST EN FOTOGRAFIE: PETER VAN LOON

WWW.BIGCI.ORG
WWW.MUSEUMRIJSWIJK.NL
WWW.MARIELLEVANDENBERGH.EU

um. Zodoende kon ze deze expositie vooraf plannen en in haar aanvraag opnemen. Haar grote ervaring met aanvragen en een zeer uitgebreide cv leggen veel gewicht in de schaal. Ze kan hiermee aantonen dat ze zeer goed met dit soort uitdagingen uit de voeten kan.

De tentoonstelling in het Museum Rijswijk was vooral toegespitst op haar verblijf bij Bilpin International Ground for Creative Initiatives (BigCi), hoewel er ook werken hingen/stonden uit eerdere projecten. BigCi is een door een echtpaar in Australië opgericht kunstcentrum en bestaat nu tien jaar. Het ligt op circa honderd kilometer van Sidney. Het complex ligt aan de rand van het Wollemi National Park en dat is weer een onderdeel van de Australische Blue Mountains. Het is een heel bijzonder landschap, wat bij Mariëlle tot een aantal heel indrukwekkende werken heeft geleid. Nu ik dit schrijf woeden er alles vernietigende branden in dit gebied. Het is meer dan verschrikkelijk als dit volstrekt unieke landschap vernietigd zou worden.

Mariëlle maakte veel wandelingen of beter gezegd dagtochten door het vrijwel ongerepte (beschermd) landschap. Ze maakte foto's en tekeningen, die ze later aan het einde van haar verblijf aldaar in de grote expositieruimte tentoonstelde. Deze werken hebben, terug in Nederland tot de resultaten geleid, die hier in Rijswijk te zien waren.

Behalve haar artist in residence in Australië is ze ook nog een soort artist in residence bij het Keramisch Werkcentrum en het Textiel Museum gedaan, alwaar ze ook uitgebreide aanvragen met zeer toegepaste plannen moest inleveren. De enorme textiele rotswand (oernatuur) is ook in samenwerking met beide instituten tot stand gekomen. Sowieso zijn veel van haar werken op deze tentoonstelling met actieve steun van beide instituten tot gemaakt.

Het aardige van deze middag was dat Ray en Yuri Bolotin, de initiatiefnemers van het Bilpin Creative Center, aanwezig waren. Ze gaven een uitleg over hun centrum en een PowerPointpresentatie over het unieke landschap. Je kunt dit allemaal zelf zien met toelichting over het hoe en wat op hun website. ■

RESIDENCY'S – WAAROM?

ER ZIJN LEGIO REDENEN WAAROM KUNSTENAARS EEN RESIDENCY GAAN DOEN – NIEUWSGIERIGHEID, TWIJFEL OVER DE INGESLAGEN WEG, HET LEREN VAN EEN NIEUWE TECHNIEK, VERVELING OF GEWOON EEN CREATIEVE VAKANTIE. VOOR MIJZELF ZIJN DE BELANGRIJKSTE REDENEN: NIEUWE ERVARINGEN EN INZICHTEN OPDOEN EN KENNISMAKEN MET NIEUWE MENSEN, GEWOONTES, CULTUREN, TALEN, GESCHIEDENISSEN, GODSDIENSTEN EN POLITIEKE SITUATIES. DAT VERRIJKT ME ALS MENS EN ALS KUNSTENAAR EN GEEFT ME HET GEVOEL WERELDBURGER TE ZIJN.

Als ik naar het tv-journaal kijk en er is een virusuitbraak in China, dan ligt de stad Xiamen (een eiland min of meer tegenover Taiwan waar ik een residency heb gedaan) wel 1000 km van Wuhan, het centrum van de uitbraak. En toch voelt het sinds die CEAC residency (Chinese European Art Centre) alsof een deel van je familie nu in de problemen zit. Dat is een van de effecten van buitenlandse residency's: de wereld wordt een stuk kleiner.

Een ander gevolg is dat je beter ziet wat de overeenkomsten zijn tussen, om maar eens bij ons eigen vakgebied te blijven, kunstenaars van alle regio's op aarde. Zelfs al kun je niet met hen communiceren in het Engels, dan nog spreken we allemaal een gemeenschappelijke taal: de kunst. Bij een atelierbezoek in Rusland bijvoorbeeld kun je gewoon thee drinken en de schilderijen of beelden bekijken in een atelier en je begrijpt waar je gastheer of -vrouw mee bezig is, wat hem/haar beweegt zulk werk te maken.

In de SPAR residency in Sint Petersburg ontmoette ik voor het eerst de Russische kunstenares Xenia, die tijdens een manifestatie voor een ingerichte vitrine in een trapportaal stond. Ze had een strijkplank uitgekapt en serveerde drankjes aan de bezoekers. Zij was de curator en de door haar uitgekozen kunstenaar stond naast haar. Elke maand organiseerde ze een nieuwe tentoonstelling in haar muurvitrine. We maakten kennis: ik vertelde dat ik artist-in-residence was in hetzelfde gebouw. Al snel vroeg Xenia mij een Engels gedicht van Emily Dickinson voor te lezen, dat ze opnam. Het was deel van een langlopend project van haar, waarin ze honderd gedichten liet voorlezen door honderd vrouwen. Later begrepen we dat Xenia wel heel veel on-going projecten tegelijkertijd heeft en dat alles kunst voor haar is. Over haar en anderen kun je lezen in de blog www.mmblog.eu

CREATIEVE ENERGIE

Bij de meeste kunstenaars, die ik op residency's tegenkom, zie ik een grote passie voor het scheppen en ook veel plezier in het maken van kunst. En als je in een open atelier met een aantal kunstenaars werkt, ontdek je ook dat het leuk is naast anderen te werken. Dat wil zeggen als iedereen zich

DE RUSSISCHE KUNSTENARES XENIA (EUGENIA KONOVALOVA) IN HAAR STUDIO IN PUSHKINSKAYA-10, SINT PETERSBURG, RUSLAND. FOTO: MELS DEES

WWW.MARIELLEVANDENBERGH.EU

gedraagt en zich aan de spelregels houdt zoals geen lawaai maken en anderen geen overlast te bezorgen. Of je in een open atelier werkt zoals in Shigaraki in Japan of de luxe hebt van een atelier, zoals in Sunday-morning@ekwc in Oosterwijk, als je open staat voor andere kunstenaars en nieuwsgierig bent naar hun werk, dan betekent dat een grote verrijking. Je leert dat de manier waarop jij gewend bent te werken of te denken of de manier die gebruikelijk is in Nederland, helemaal niet de enige en juiste manier is.

In het SCCP, Shigaraki Ceramic Cultural Park in Japan, waren twee soorten ateliers. Eén waar alleen kunstenaars werkten die door de organisatie geselecteerd waren en een stipendium kregen. Daar werkte bijvoorbeeld de jonge Toru Kurokawa. Hij bouwde uit klei grote, complexe vormen met gaten er in, die balanceerden op de ovenplaten. De vormen werden nooit glad geschuurd. In de twee maanden dat ik hem kon volgen, zag ik hem groeien als beeldhouwer. De snelheid en de enorme volharding van eindeloos veel uren werk waren indrukwekkend. Soms vond ik hem slapend tussen zijn omhoog rijzende klei-sculpturen. Als ik iets geleerd heb van het doen van residency's en het observeren van kunstenaars, is het dat diegenen, die verschrikkelijk goed zijn in hun vak - ambacht en kunst - altijd ook heel hard wer-

TEKST: MARIËLLE VAN DEN BERGH

ken en heel veel uren maken. En als je als toeschouwer denkt: "Dat is toch een prachtig werk", is het vaak nog niet goed genoeg. De volgende dag is er alweer een nieuwe, verbeterde of andere versie.

UIT JE COMFORTZONE

Als je aan een residency begint, kom je vaak al direct in de problemen. Dat wil zeggen: meestal heb je weinig tijd, een maand bijvoorbeeld, om nieuw werk te maken. Persoonlijk vind ik dat het weinig zin heeft om dan aan een werk te beginnen dat je ook in je eigen atelier kunt maken. En ik wil wel altijd iets van het land of je directe omgeving in het nieuwe werk leggen. Er kunnen bijvoorbeeld bijzondere kleisoorten of traditionele glazuren zijn om mee te werken of er is speciale kennis die je kunt aanboren.

In China namen mijn partner Mels Dees en ik kalligrafieles bij Master Chen. Een echte meester, die zelfs het oudste alfabet van de 'Oracle Bones' beheerste en boeiend vertelde over de geschiedenis van de verschillende schriftsoorten in het Chinees. Van de jonge kunstenaars Ai Ling kreeg ik ook lessen Chinees penseelschilderen. Ik vond het mooi om lijnen dun te laten eindigen, maar zij zette er dan rigoureuus een kruis doorheen: "Zo doen we dat niet in Chinees schilderen!" Ze schilderde een afbeelding voor en ik moest het naschilderen. Terwijl ik dat deed, bladerde ze in onze boeken. Ze verbaasde zich enorm over een mistig plaatje in een reisgids voor China, van een fietser in Beijing. Ik zag er niks bijzonders aan, maar volgens haar was het een heel oude foto, wel tien of vijftien jaar oud. Dat bestond gewoon niet meer. Het deed me beseffen dat op dat moment de tijd waarschijnlijk nergens ter wereld zo snel ging als in China. De skyline van vandaag was de dag daarop alweer veranderd en een week later verouderd. Dat is een heel ander tijdsbesef dan wij in Nederland hebben, met overal gebouwen uit de 16de eeuw of ouder.

DE JAPANESE KUNSTENAAR TORU KUROKANA IN DE STUDIO IN SCCP, SHIGARAKI, JAPAN. FOTO: MARIËLLE VAN DEN BERGH

Tijdens een residency in Canada kwamen we in een historisch park met een villa uit de koloniale tijd. Mels zou er een opdracht voor het museum maken tijdens zijn verblijf. De 'graaf', gekleed in een adellijk kostuum uit de achttiende eeuw, stond ons op te wachten, vertelde wie hij was en hoe zijn leven aan de frontier verliep. Zijn huis stond vol meubels, schilderijen en textiel - zaken die driehonderd jaar in deze

MARIËLLE VAN DEN BERGH WOONT EN WERKT IN EINDHOVEN (ATELIERS PATAGONIA). ZE EXPOSEERT GEREGLD IN BINNEN- EN BUITENLAND EN HAD ONLANGS DE SOLOTENTOONSTELLING OERNATUUR/ PRIMAL NATURE IN MUSEUM RIJSWIJK. ZE WERKT MET TEXTIEL, KERAMIEK, PAPIER, VAAK OP GROOT FORMAAT.

DE NATUUR IS VEELAL HAAR INSPIRATIEBRON. ZE ZOEKT HIERVOOR RESIDENCY'S OP, WAAR WILDE, ONGEREPTENATUUR TE VINDEN IS ZOALS IN IJSLAND (SIM), TASMANIË EN HET WOLLEMI NATIONAL PARK (BIGCI) IN AUSTRALIË.

OP DIT MOMENT BEREIDT ZE EEN SOCIAAL PROJECT VOOR, WAARBIJ KWETSBAARHEID VAN MENSEN CENTRAAL STAAT. HET PROJECT IS EEN VOORTZETTING VAN HET PROJECT 'PICTURING POVERTY' MET DAKLOZEN IN HET RUSSISCHE SINT-PETERSBURG. HET NIEUWE PROJECT HEET 'PICTURING

POWER' EN VINDT PLAATS IN ZOWEL NEDERLAND ALS RUSLAND. SPAR (SAINT PETERSBURG ART RESIDENCY) EN OUTSIDER ART KUNSTENAARS ZIJN DE BETROKKEN PARTIJEN, WAARMEE SAMENGEWERKT WORDT. OP RESIDENCY'S WORDT ZE VERGEZELD DOOR PARTNER MELS DEES EN VAAK OOK ZOON QUIRIJN DEES, DIE GELUIDSKUNSTENAAR IS.

KOMENDE EXPOSITIES:
VESTINGVAL ELBURG 21 T/M 30 MEI,
HET OUDE FEITHENHOF, ELBURG

TRANSPOSITIONS-3, 25 JULI T/M 6 SEPTEMBER 2020,
MUSEUM OF NONCONFORMIST ART IN PUSHKINSKAYA-10
ART CENTRE, SINT PETERSBURG, RUSLAND

PICTURING POWER- PETER EN CATHARINA DE GROTE, ZOMER
2020, OUTSIDER ART GALERIE (HERMITAGE AMSTERDAM)

staat bewaard waren gebleven en daar volstrekt uniek en zeldzaam waren. Voor veel Canadezen begint hun geschiedenis ongeveer hier, in dit tijdperk en in deze villa.

Sommige landen zijn exotischer dan andere. Binnen Europa 'herken' je alles nog wel min of meer en pas als je ergens langer blijft, ga je juist weer de verschillen zien. In landen waar je het schrift niet kan lezen, zoals in China en Japan, is het heel wat moeilijker om je een weg te banen. In Japan zijn we heel wat keren de mist in gegaan door misleidende plaatjes op conservenblikken. En als je te vroeg uit de trein stapt - en daarmee afwijkt van het voorgerekauwde programma dat het kantoor van de residency voor je heeft opgesteld - heb je beslist een probleem. Misschien oppervlakkige zaken, maar zaken waar je mee te maken hebt, net als elke buitenlandse toerist.

AARDVERSCHUIVINGEN IN DE ZIEL

Een dieper gaande consequentie van een residency kan zijn dat het voor de rest van je leven je kijk op het leven en de kunst verandert. Vaak merk je dat niet eens op het moment dat je de residency doormaakt: je

probeert zoveel mogelijk te absorberen en vast te leggen van wat je meemaakt en ziet. En je probeert werk te maken waarmee je de residency kunt afsluiten - vaak is dat een presentatie.

Later, soms jaren later, sla je nieuwe wegen in waarvan je geen vermoeden had toen je aan de residency begon. En nog weer later zie je dat het juist de ervaringen van die residency zijn waardoor die ontwikkeling zijn veroorzaakt. Zo ben ik in 2006 naar Tasmanië gegaan en heb door het land gereisd, heb er twee maanden gewerkt, resultierend in een tentoonstelling. Het werk werd achtergelaten. Nadat ik terug was in Nederland had ik ineens de behoefte 'verhalen' te vertellen, maar dan in textiel. Dat was weliswaar de discipline waarin ik op de academie afgestudeerd was, maar als beeldhouwer was ik verder gegaan met metaal, glas en papier. Vanaf Tasmanië kwam de textiel terug en sindsdien werk ik er steeds meer mee, vaak in combinatie met keramiek, maar nog steeds vanuit de optiek van een beeldhouwer. Op mijn solotentoonstelling in Museum Rijswijk - die in januari is afgelopen - waren veel wandtapijten te zien die een overzicht gaven van de tussenliggende jaren. Daarnaast was

er de grote installatie Primal Nature. Dat werk heb ik gemaakt naar aanleiding van de residency's in Tasmanië en bij BigCi in Wollemi National Park, Blue Mountains, allebei in Australië. De eerste keer in Tasmanië was ik overdonderd door de wilde natuur en vooral ook de majestueuze eucalyptusbomen, de 'Old Growth Trees', die er nog voorkomen.

In de Blue Mountains werd ik betovert door de Gardens of Stone, een heel bijzonder gebied waarin zogenaamde rotspagoden te vinden zijn: door het eroderen van zachtere kalksteen in een gelaagd gesteente blijven de hardere, soms flinterdunne lagen over. Die gaan opkrullen en vervormen, waardoor er exotische, organische vormen van steen ontstaan. Oog in oog met dergelijke schoonheid in de natuur realiseer ik me hoe klein wij als mens zijn en ook hoe zuinig wij op onze natuur moeten zijn. De natuur in Australië is heel kwetsbaar - we zagen het onlangs nog met de branden. Maar ook Nederland heeft mooie natuur - en daar moeten we minstens even zuinig mee omgaan. Want dat hoort ook bij residency's doen: thuiskomen en naar onze ongelooflijke wolkenluchten kijken. Elke dag kun je je eigen Ruysdael beleven in je eigen land en daar ook van houden. ■

PRIMAL NATURE, INSTALLATIE MET TEXTIEL EN KERAMIEK VAN MARIËLLE VAN DEN BERGH IN MUSEUM RIJSWIJK TIJDENS DE TENTOONSTELLING OERNATUUR (2019-2020). FOTO: MAARTEN VAN LOOSBROEK

